

DOI No: <http://dx.doi.org/10.14225/Joh1023>

KIRGIZİSTAN'DA TELEVİZYON YAYINCILIĞININ ÖRGÜTSEL YAPISI

Hakki İŞCAN*

Özet

Bu makale genel olarak televizyonculuk örgüt yapıları üzerinden Kırgızistan'daki televizyonculuk örgüt yapılarını ve dönüşüm süreçlerini inceleyip, günümüz durumları hakkında bilgi ermek için hazırlanmıştır. Çalışmada dünya çapında ulusal ve ticari yayın yapan kuruluşların örgüt yapıları incelenmiş, bunun bağlamında Kırgızistan'da yayın yapan kuruluşlara yapılan ziyaretler ve anket çalışması sonucunda örgüt yapıları çıkarılmış ve oluşum sürecine etki eden faktörler bulunmaya çalışılmıştır.

Çalışma sonucunda; Kamu ve Tecimsel olmak üzere televizyon kuruluşlarının örgüt yapıları tespit edilmiş, örgüt yapılarını meydana getiren faktörlerin belirlenmesiyle, dünya çapında kullanılan örgütsel yapılar düzeyine ulaşmaları için öneriler verilmeye çalışılmıştır.

Medya sektörü; küreselleşme ve beraberinde meydana gelen teknolojik gelişmelerden dolayı, yeni teknolojilere hâkim, teknik kalifiye elemana en yakın çalışan profile sahip uzmanları, günümüz medya sektörün teknolojik altyapı bilgisine ve becerisine sahip kadroları bünyesinde bulundurmaya ihtiyaç duyar.

Anahtar Kelimeler: *Televizyon Yayıncılığı, Kırgızistan, Medya Örgütsel Yapılanması.*

Organizational Structure Of Television Broadcasting In Kyrgyzstan

Abstract

This article is mostly on the search of TV broadcasting organisational structure in Kyrgyzstan and its duration of conversion process enabling to achieve up to date information on the issue. Organisational structure of both national and

---

* Akd. Uzman, Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler Bölümü

commercial corporations are worked and analyzed; in this respect after visiting some of the broadcasting entities in Kyrgyzstan, and holding surveys on the issue, organisational structure and facts affecting the formation duration is achieved.

As a result of the study, organisationl structure of both public and commercial televisions is retained; by specifying the issues of onganisatiol structure, suggestions are being made in order to make them reach a global organisational structure level.

Since media sector is greatly affected by globalisation and technical developments; it should give great importance to the usage of respective terms and devices in its own field and should be able to have the potential to transfer this information to those who will get training on media.

Keywords: *TV Broadcasting, Kyrgyzstan, Media Organisational Structuring.*

Giriş

Yüz yıllık bir geçmişe sahip olan televizyon bugün en etkili kitle iletişim araçlarının başında gelmektedir. Teknolojik gelişmeler ile birlikte, bir bilim adamının buluşunu, diğer bir bilim adamı deneylerle ispatlayarak, televizyonun ve televizyonculuğun günümüze kadar gelişimine uzun bir süre boyunca birçok kişinin katkıda bulunduğu görölmektedir. Çok hızlı bir şekilde ilerleme kaydeden televizyon yayıncılığı diğer tüm kitle iletişim araçları ile hem teorik hem teknolojik olarak yakından ilişki içerisinde olmuştur. Toplumun eğitiminden kültürel etkileşime, bilgi alışverişinden propagandaya kadar daha birçok etki tepki mekanizması olma özelliği ile televizyon ve televizyon yayıncılığı tüm kitleleri etkileme özelliğine sahiptir.

Televizyonun icadı ve geliştirilmesindeki kronolojik tarihçe içerisinde bilim adamlarının yanı sıra, televizyonu 1926'da John Logie Bairt'in bulduğu kabul edilmektedir. Bairt Londra'da yaptığı bir gösteri sırasında bulduğu televizyonu insanlara tanıtmıştır. Bairt'in bu gösterisinin ardından İngiltere'de 1936 yılında (Demirkıran, 2011:1) mekanik ve elektronik tarama sistemleri aracılığıyla ilk televizyon yayınları BBC (British Broadcasting Corporation) tarafından (Wicks, 1977:7), 1939 yılında ise ABD'de ilk düzenli televizyon yayınları ortaya çıkar. İkinci Dünya Savaşı döneminde ise televizyon yayınları bir duraklama dönemine girer. Savaşın ardından 1945 yılından itibaren ABD, Sovyetler Birliği ve çeşitli Avrupa ölkelerinde televizyon yayınları yeniden başlanmıştır. 1958 yılına gelindiğinde ABD'de ilk renkli yayınlar seyredilmeye başlanmış olup bunun sonrasında televizyon

Kırgızistan'da Televizyon Yayıncılığı'nın Örgütsel Yapısı

kanallarındaki artış ile kablolu televizyon ve uydu yayınlarına geçilmesi, televizyonun kitle iletişimindeki önemi daha da artmıştır (Çiftçi, 1992:520).

Televizyonculuk sektörün tarih içinde birbirinden farklı örgüt yapıları içine girdiğini ve bu örgütlerin o dönemlerdeki yerel ve global etki ve özellikleri incelendiğinde, farklı kıtalarda, farklı ülkelerde, farklı yönetim şekillerinde, farklı örgüt yapılarının ortaya çıktığı görülür. Bu farklılıklar ülkelerin yönetim şekilleri, gelişmişlik düzeylerin ve toplumsal yapıları gibi farklı etkenlerden dolayı meydana gelmektedir.

Yönetim şekli, ideolojik etki, toplumsal yapı, halkın televizyondan talepleri yayıncılığın farklı yapılanmasına sebep olup, her ülkede örgütsel yapının farklı oluşumuna etki etmekle, yayın içeriğini de etkilemiştir. Reklam politikaları ve reklam kazançları yayınların sürelerinden içeriklerine kadar her şeyi etkilemiştir.

Televizyon yayıncılığında ilk ortaya çıkan yapılanma şekillerinden olan Kamu Hizmeti Yayıncılığı'nda; bir milletin bütünlüğünü muhafazayı üstlenmesi ve ulusun kültürel bütünlüğe hizmet edebilmesi, halkın her kesimine ve onların farklı isteklerine hitap edebilecek şekilde yayın hizmetinde bulunması gerekmektedir. Kamu Hizmeti Yayıncılığı'nın içinde "Ulusal Sistem, Hükümet Sistemi, Kurum Yayınları Sistemi" gibi birbirinden farklı yönetim şekilleri de ortaya çıkmıştır. Yönetimlerinin devlet eliyle yapılandığı ve yönetildiği, yönetimlerinin direk olarak siyasal erklerin elinde olduğu ya da ulusal veya özel girişimci örgüt yapılarını oluşturduğu farklı yapılar, kamu yayıncılığı içinde yeni yeni örgüt yapıları oluşmasını sağlamıştır. Televizyon yayıncılığında eğlendirmek ve bir tüketim toplumu yaratmak için Kamu Hizmeti Yayıncılığını takiben, kamuoyunu bilgilendirmek, oluşturmak gibi amaçlar dışında, istenilen kamuoyunu oluşturmayı amaç edinilmiş Tecimsel Yayıncılık ortaya çıkmıştır. Bu kuruluşlar genelde kar amacıyla yayıncılık alanında oluşan ticari kuruluşlardır. İzleyici ve dinleyicileri reklam gelirlerini yüksek seviyelere çıkararak kâr sağlamalamak için kullanırlar. Bu yayıncılık anlayışı içinde de, devlet ile kanal arasındaki ilişkiler bakımından "Ulusal-Ticari Sistem ve Ticari-Özel Girişimci Sistem" gibi farklı örgüt yapıları oluşmuştur.

Dünya'da televizyon yayıncılığında uzun bir süreç içinde meydana gelen farklı yapılar Sovyetler ve Sovyetlerin dağılması ile Orta Asya ülkelerinde de farklı yayıncılık şekilleri ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Sovyetler Birliği döneminde televizyon yayıncılığı farklı dilleri konuşan 14 Cumhuriyet olmasından ve Sovyetlerin topraklarının çok geniş olmasından kaynaklanan farklı saat dilimlerinden dolayı, bütün Sovyetler coğrafyasına hitap edemiyordu. Sovyet halkı, televizyonun bilgi ve eğitim verme işlevinden fazla, eğlence işlevinin ön plana çıkarılmasını istemekle beraber, televizyonu toplumsallaşma, yalnızlıktan kurtulma ve eğlence aracı olarak grmeydi. Sovyet Dönemindeki kamu örgütlenmesine bağlı olarak Moskova merkezli yayıncılık yapılmakta her ülkede aynı yayın izlenmekte ve propaganda aracılığı ile yönetim rahat bir şekilde saplanmaktaydı.

Sovyetlerin dağılmasından sonra Kırgızistan Cumhuriyeti'nin de bağımsızlığını kazanmasıyla kamu yayıncılığı politikaları da değişmiştir. Moskova merkezli yayıncılık yerine Bişkek merkezli kamu yayıncılığı olmuştur. Günümüzde ise Kırgızistan'da kamusal yayın yapan ve araştırma kapsamında olan televizyon kanalları KTR ve ELTR'dir. Bu kanallarla ilgili detaylı bilgilere aşağıda yer verilmiştir. Sovyet Döneminde Kırgızistan'da özel teşebbüsle kurulan televizyon kanalları olmadığı için Sovyet Döneminde tecimsel yayıncılıktan söz etmek mümkün değildi. Bağımsızlık sonrasında ise tüm dünyada olduğu gibi Kırgızistan'da 5-Kanal, NTC, Piramida, Eho Manas, NBT, Komuz TV gibi tecimsel yayın yapan kanallar ortaya çıkmıştır. Bazı ekonomik, eğitimsel ve hukuki sebeplerden dolayı tüm televizyon yayıncılığı örgütlenmesi farklılıklar göstermektedir.

Küreselleşme ile paralel olarak ortaya çıkmak zorunda kalan birçok yeni yönetim ve örgüt modeli yer almaktadır. Literatür taraması sonucunda çeşitli kaynaklardan da görüleceği üzere birçok yeni yönetim ve örgüt modelleri bulunmaktadır. Toplam kalite yönetim anlayışı, temel yetenek, dış kaynak kullanımı, şebeke organizasyon, stratejik ortaklıklar, kıyaslama, küçülme ve kademe azaltma gibi faktörlerden dolayı bu yeni yönetim ve örgüt modellerinin birbiri arasında farklılıklar göstermekte olduğu görülmüştür.

Çalışma televizyon yapılanmasında örgüt modellerini öncelikle küresel ölçekte ortaya koymakta, daha sonra Kırgızistan zeline televizyon yayıncılığı yapan kuruluşlar örneğinde bir örgüt yapılanması çözümlemesine gitmektedir. Bu doğrultuda Kırgızistan'da yayın yapan KTR, ELTR, 5.KANAL ve NTS gibi hem kamu yayıncılığı hem de özel yayıncılık alanında; mesleki birimler, örgüt yapıları, teknik donanım ve karşılaşılan

yapılanma sorunları gibi başlıklar çerçevesinde bir yaklaşım gerçekleştirilmektedir.

1. TELEVİZYON YAYINCILIĞININ ÖRGÜTSEL YAPISI

Televizyon yayıncılığının düzenli bir şekilde başladığından buyana, dünya üzerindeki farklı kıtalarda, farklı ülkelerde, farklı yönetim şekillerinde, farklı örgüt yapıları ile yürütülmüştür. Bu farklılıklar başlarda ülkelerin yönetim rejimleriyle direkt bağlantılı olup, günümüze kadar modernleşen dünya düzeniyle paralel olarak değişime girmiştir. Bu başlık altında dünya üzerindeki farklı televizyon yayıncılığı örgütsel yönetim şekilleri ele alınmıştır.

1.1. Kamu Yayıncılığı

İlk kez BBC'nin birinci genel müdürü Sir Jonh Reith tarafından ortaya atılan "Kamu Hizmeti Yayıncılığı" tanımı BBC'nin kamu yararı için tekel olarak çalıştığı dönemlerde yapılmıştır (Çavdar, 2009:166). Kamu hizmeti yayıncılığı işlevi görmekte olan yayıncılık ilkesi ise, bir milletin bütünlüğünü koruma amacıyla, millet adına kararlar veren bir kurumsal yapı oluşması ve muhafazasını üstlenmesi ve kurumsal yapının, ulusun kültürel bütünlüğüne hizmet edebilmesi, halkın her kesimine ayrımcılıkta bulunmadan ve farklı isteklere hitap edebilecek şekilde yayın hizmetinde bulunması gerekmektedir. Avrupa'da televizyon yayıncılığı, kamu hizmeti yayıncılığı, yani kamusal bir hizmet olarak ortaya çıkmıştır (Akarcalı, 1997:11-55). Kamu Hizmeti Yayıncılığı günümüz çağdaş yayıncılık dönemindeyse, genelde kamusal gelirleri olan yayın kuruluşlarıyla, ticari yani reklam gelirleri olan, kar amaçlı yayın kuruluşlarını açıklamakta kullanılan bir terim haline gelmiştir.

Kamu hizmeti yayıncılığının temel ilkeleri: eğitmek, bilgilendirmek ve eğlendirmektir. Kamu hizmeti yayıncılığı kamu için yapılmakta, yani bütün ülkenin nüfusuna yönelik olup, kamu tarafından kamu gücü ve kamusal yöntemler kullanılarak finanse edilmekte, kamu tarafından kamusal yöntemlerle de denetlenmektedir (Çavdar, 2009:166). Kamu yayıncılığı görevi medya açısından bakıldığında da, "haber vermek, bilgilendirmek, denetlemek, eleştirmek, kamuoyunun oluşmasını sağlamak ve oluşan bir kamuoyuna açıklık getirmek" olarak tanımlanabilir. Televizyon kurumsal olarak toplumun kanaatlerini yönetim organlarına ileten, kamuda da,

istenilen kanaatlerin oluşturulmasında aktif rol oynayan bir araçtır (Postman: 1994:99).

Kamusal yayıncılık hizmeti içinde çeşitli sistemler kullanılmaktadır. 1950'lerde ABD'de tecimsel yayıncılığa tepki olarak kamu yayıncılığı ilk kez ortaya çıkmış ve ardından da kamu televizyonları örgütü PBS (Public Broadcasting Service) kurulmuştur (Demirkıran, 2008:85). Radyo ve televizyon kuruluşlarının örgütlenmesi siyasi erke göre gruplandırmıştır. Bu bağlamda Radyo ve Televizyon kuruluşlarının örgütlenmesi ve yönetimleriyle ilgili dünyada birbirinden farklı örgüt tiplerine bulunmaktadır. Bu farklı örgüt tiplerinin benzerliklerini bir araya getirerek farklı gruplara ayırabilmekte mümkündür (Aziz, 1981:33).

Bu bağlamda radyo ve televizyon kuruluşlarının yönetilmesinde iki ana unsur rol oynadığı görülmektedir;

- a) Siyasal iktidarın yönetimi elinde tutup tutmaması,
- b) Örgütün gelirini nereden sağladığı.

Bu iki duruma da verilecek yanıtlarla, o ülkenin radyo ve televizyon örgütlerinin yönetim biçimlerini anlamamız mümkün olacaktır. Radyo ve televizyon kuruluşlarının yönetimlerinde etkili olan beş ana grup belirlenmiştir.

1.1.1. Ulusal Sistem

Ulusal Sistem ya da başka bir deyişle Devlet eliyle yapılandırılan ve yönetilen Radyo ve Televizyon örgütleri genelde kamu yararı için, yansız, doğru ve toplumu eğitici yayınlara önem verirler. Tecimsel yayınlara, diğer adıyla reklâm ağırlıklı yayınlara yer vermezler. Yani bir anlamda bu tür örgütlenmeler devlet kuruluşlarıdır (Aziz, 1981:34). İzleyicilerin vatandaşlar olarak kabul edildiği Kamu hizmeti yayıncılığında ana görev, tüm halka bilgi, doğru eğitim ve kaliteli eğlence sağlamaktır (Mutlu, 1999:24). Gelir kaynaklarını devlet tarafından karşılayan bu sistemi temsil eden en büyük örnekler İngiltere'de BBC (Aziz, 1981:34), Fransa'da TV5 ve ARTE, Almanya'da WDR ve Türkiye'de ise TRT'dir.

1.1.2. Hükümet Sistemi

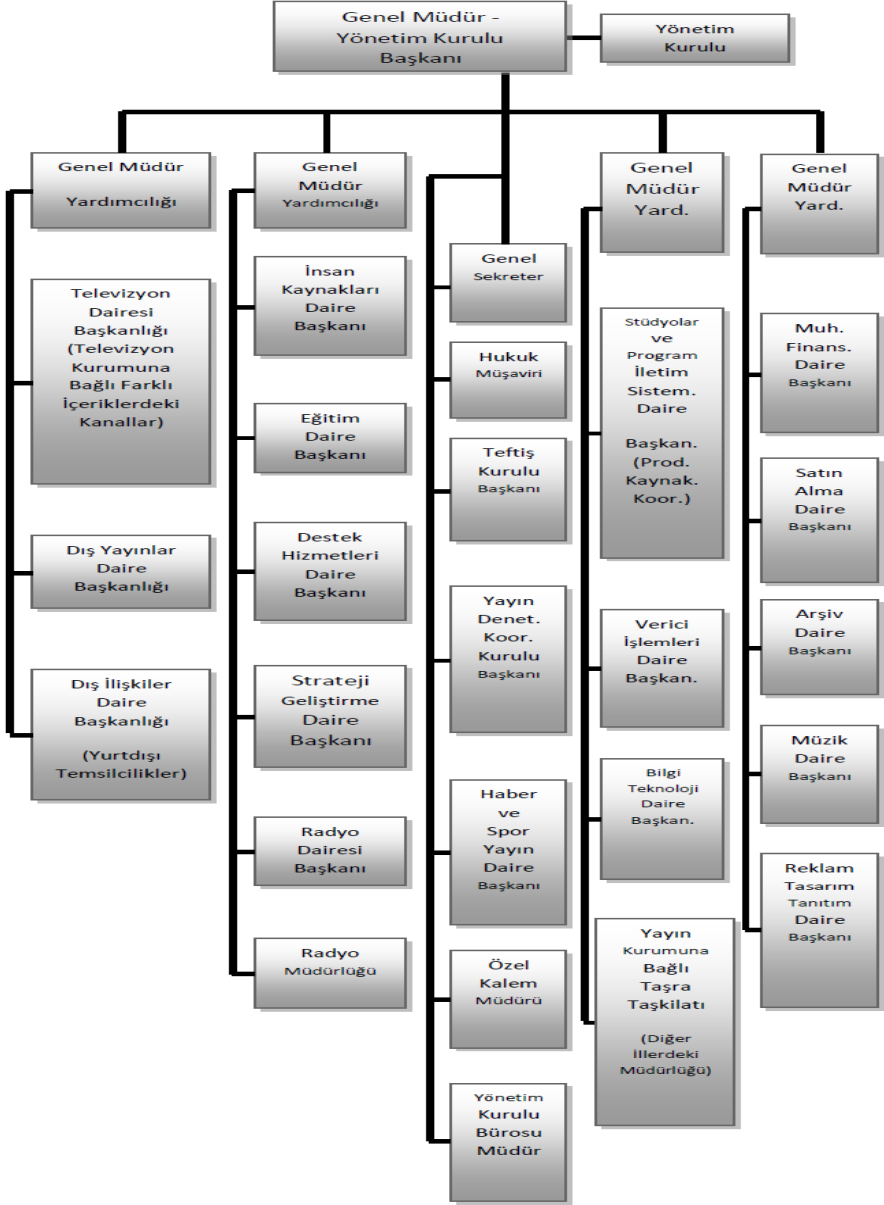
Radyo ve televizyon kanallarının yönetimlerinin direk olarak hükümetin yani siyasal erklerin elinde olması karşımıza yeni bir yöntem çıkarmaktadır. Buna da "Hükümet yöntemi" adı verilmektedir (Aziz,

1981:36). Hükümetin yayın alanında bir girişimci olarak faaliyet göstermekte ve kendi koyduğu kurallar içinde yayın hizmeti verdiği bu yöntemde (Özkan, 1994:41), yayın örgütünün gelirleri genellikle hükümet tarafından karşılanmaktadır. Bu merkezi sistem içerisinde, hükümetin politikasını doğrudan yayınlarına yansıttığı ve propagandanın iletişimin önüne geçtiği görülebilmektedir (Gökçe,1997:45). Sosyalist ülkeler başta olmak üzere, örneğin Sovyetler Birliği, bazı Asya ve Afrika ülkelerinde de bu sistemin uygulandığı görülmektedir (Özkan, 1994:41).

1.1.3. Kurum Yayınları Sistemi

Bazı ülkelerde ulusal ya da özel girişimci radyo ve televizyon kanallarından başka, yalnızca eğitim ya da belirli bir hizmetin görülmesi amacıyla kurulmuş radyo ve televizyon kanalları da bulunmaktadır. Bu tür kuruluşların yayınlarında, eğitim ve hizmette bulunma gibi unsurlara önem gösterildiği için reklâma yer verilmemektedir. Devlet ya da hükümet ile hizmet dışında bir ilişkileri bulunmamaktadır. Gelirleri devlet tarafından ve çeşitli kurumlar tarafından karşılanmaktadır. Genelde lise, üniversite ve çeşitli eğitim kurumları tarafından kurulup işletilmektedir. Bu tür yayınlar bir ülkenin yayın sistemini belirlemese de, farklı bir yayın yönetim sistemi olduğu için diğer yöntemler yanında sayılması gerekmektedir. Genelde gelişmiş toplumlarda bu tip özelliğe sahip kanallar göze çarpmaktadır (Aziz, 1981:37). ABD'deki okul radyo ve televizyonları, Türkiye'de ise polis, meteoroloji ve okul radyo, televizyonları örnek olarak verilebilir.

Hakkı İşcan

şekil 1: Kamu Yayıncılığı Kuruluşları rgt şeması rneği
(www.trt.net.tr)

Kırgızistan'da Televizyon Yayıncılığı'nın Örgütsel Yapısı

Kamu Yayıncılığı kuruluşları yukarıdaki şekilden de anlaşılacağı üzere dikey yapılanma sistemine sahiptir. Mesela Taşra teşkilatı, farklı bölge müdürlükleri, başkent televizyon müdürlüğü ve radyo müdürlüklerinden meydana gelir. Yurtdışı teşkilatı ise farklı ülkelerde bulunan temsilciliklerden meydana gelir.

Kurumun yayıncılık politikasının belirlenmesinde ve uygulanmasında başlıca rolü oynayan birimler Haber Dairesi Başkanlığı ile Televizyon Daire Başkanlığı'dır. Kontrol ve denetim mekanizması, Genel Müdürlüğe ve Yönetim Kurulu Başkanlığına bağlıyken, Müdür Yardımcıları da Yönetim Kuruluna bağlıdır. Tecimsel yayıncılık yapan bir televizyon kanalında çalışan personel sayısı 300-500 arasında değişkenlik gösterirken, kamu yayıncılığı yapan bir televizyon kanalının personel sayısı ise bunun çok üstünde olup, sayı zamanla değişmektedir (Koçer, 2013:15). Bunun nedeni kamu yayıncılığı yapan bir kurumun sürekli taşra teşkilatları, yurtdışı teşkilatları ve bünyesinde yayın yapacak farklı içeriklerdeki kanalları açma özelliğinden kaynaklanmaktadır.

1.2. Tecimsel Yayıncılık

Ticari yani Tecimsel yayıncılıkta temel amaç; eğlendirmek ve bir tüketim toplumu yaratmaktır. Bundaki amaç ise, bilgilendirerek kamuoyunun serbestçe oluşumunu sağlamak değil, istenilen kamuoyunu oluşturmaktır (Biçer, 2009:315).

Tecimsel yani özel yayın kuruluşları genelde kar amacıyla yayıncılık alanında yer alan ticari kuruluşlardır. Amaçlarına ulaşabilmek, fazla sayıda izleyici ve dinleyiciye ulaşarak reklam gelirlerini yüksek seviyelere çıkarmak ve bu yöntemle en fazla kârı sağlamalarına bağlıdır (Özkan, 1994:25). Televizyon şirketinin yayın saati satılması şu şekilde gerçekleşir. Yapımcı televizyon kanalından yayın saatini satın alır. Bu şekilde program satışı için yapımcılar program öneri formu içeren program dosyasına örnek çekilmiş bir bölüm eklerler. Kanala yayın ücreti ödenir. Televizyon kanalı ile anlaşmaya bağlı olarak yapımcı firma program esnasında yayınlanacak reklamlardan pay elde edebilir (Demirkıran, 2011:26).

Tecimsel yayıncılıkta hükümet ile bazı genel ilişkiler dışında, başka herhangi bir ilişki yoktur. Televizyon kanallarının kurulması, yönetilmesi tamamen özel girişimcilerin elindedir. Devlet, bu tip kanallardan yalnızca genel teknik ve hukuki yayın kurallarını yerine getirmelerini ister. Yöntemin

en belirgin olarak uygulandığı ülkelerin başında ABD gelir (Aziz, 1981:34). Zaten ABD’de televizyon yayıncılığı tecimsel olarak başlamıştır. Özel yayıncılığın doğduğu zamanlardaki pazar içerisinde, medya sahiplerine içerik çeşitliliğini sağlamak öncelikli amaçtı (Avşar, 2004:96). Medya yayıncıları kendilerinin ticari bir faaliyette bulunmaktan çok yaptıklarının kamusal bir sorumluluk olduğunu söyleyerek faaliyet yürütüp, bu sektöre yeni girenlerin de sorumlu ve etik yayıncılık anlayışı yolunda mücadele ederken, en büyük dayanaklarının okurlar ve izleyicilerin olacağını bilincinde faaliyetlerine başlamaktadırlar. Günümüzde kitle iletişim araçlarından özellikle televizyon ve radyo programları incelersek, daha çok ticari olarak reyting ölçümlerini ön planda tutan program ve yayınlar oluşturulmasının, yayıncılar için adeta bir zorunluluk olduğu açıkça görülmektedir. Bu durum toplam kaliteyi etkilemekte ve birbirine benzer programlar hazırlama anlayışını oluşturarak izleyiciyi etkileme ve toplumun yanlış yönlendirilmesine sebebiyet vermektedir (Biçer, 2009:314-315). Tecimsel yayıncılık kendi içerisinde Ulusal-Ticari Sistem ve Ticari-Özel Girişimci Sistem olmak üzere ayrılmaktadır. Aşağıda bu iki sistemin farkları ve benzerlikleri açıklanmıştır.

1.2.1. Ulusal-Ticari Sistem

Bu yöntem ile yönetilen radyo ve televizyon kanallarının yönetim şekli ulusal niteliktedir (Aziz, 1981:36). Aslında bu tür radyo ve televizyon kurumları da bir bakıma devlet kurumlarıdır (Özkan, 1994:40). Bu sistemde yönetilen radyo ve televizyon kuruluşları, ulusal nitelikteki yayınlarıyla halkın yararına, tarafsız, doğru ve toplumu eğitici yayınlara yer vermeye özen gösterirler. Kanalın tüm izleyicileri onlar için vatandaşlar olarak kabul edilmektedir. Kamu yayıncılığında en büyük görevin, vatandaşların tümüne tarafsız bilgi, doğru eğitim, kaliteli eğlence sağlamak olduğu unutulmamalıdır (Mutlu, 1999:24). Bu tür kuruluşlar giderlerini; ruhsat bedellerinden alınan aidatlar, program satışlarından elde edilen gelirler ve devletten aldıkları destek ile karşılarlar. İngiltere’de BBC, Kanada’da CBC (Canadian Broadcasting Corporation), Avustralya’da ABC (Australian Broadcasting Corporation) bu türden kuruluşlara örnek gösterilebilir. Ulusal olma özelliklerinden dolayı bu tür kanalların yayınlarının denetlenmesi gerektirmektedir. Yayınlarında eğitime, öğretime, haber ve bilgi verme gibi unsurlara ağırlık vermeleri beklenmektedir. Bu

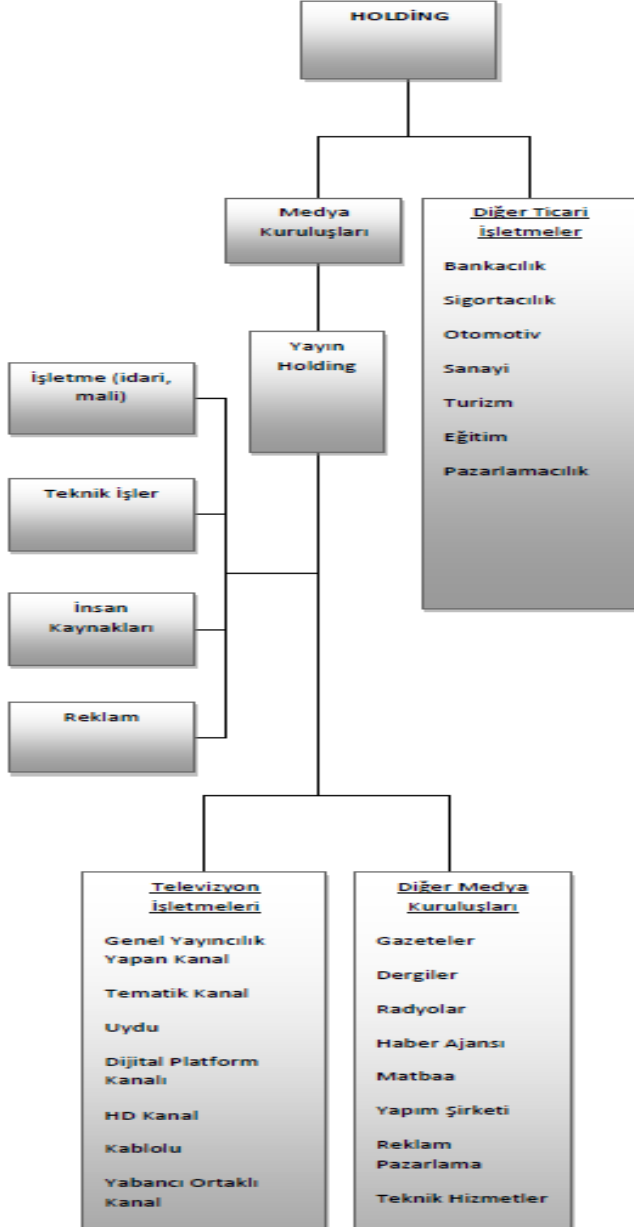
yöntemle yönetilen kanallarda gelir kaynağı, devletten, kullanım vergisinden ve reklâmlardan elde edilmektedir (Özkan, 1994:40).

1.2.2. Ticari-Özel Girişimci Sistem

Bu tür medya kuruluşları, faaliyetlerini yürütmek üzere liberal-kapitalist işletmeler şeklinde örgütlenmelerini düzenlemişlerdir. Medya şirketleri de diğer herhangi bir sektördeki farklı şirketlerde olduğu gibi piyasa kurallarına bağlı olan, hizmet ya da mal üretim amacı doğrultusunda kurulmuş, doğal kaynaklar, emek ve sermaye gibi üretim faktörlerini bir örgüt ve yönetim anlayışıyla bir araya getirerek çalışmalarını devam ettiren kuruluşlardır (Demirbilek, 2011:33). Bu tür Radyo ve Televizyon kuruluşlarına devletin koyduğu kurallar sadece genel teknik ve hukuki yayın kuralları kapsamındadır. Devletin koyduğu bu kurallara uyabilen herkes, gücü yettiği kadarıyla radyo ya da televizyon istasyonları kurabilir.

Bu genel düzenleme bağlamındaki devlet ile kanal arasındaki ilişki, alıcı ile kurum arasında olan herhangi bir ilişkiden farklı bir ilişki değildir. Bu tür kanalların maddi kaynakları, reklâm yayınlarından elde edilmektedir. Hangi ülkede, medya kuruluşları bağlamında bu yönetim sistemi uygulanıyorsa, o ülkelerde reklâm hizmetleri de doğal olarak çok gelişmiş olmaktadır (Aziz, 1981:35). Medyayı tüketen kesim medyanın ürettiği ürün karşılığında, zamanlarını ve paralarını harcamaktadır. Bir diğer kesim ise, tüketilen bu ürünü üreten, üretici unsuru yani reklâm piyasasıdır. Bu tüketen ve üreten kesim içinde izleyicilerin ve okuyucuların istekleri üretilecek olan reklâm arzını etkiler. Bundan dolayı izlenme oranları ve tiraj sayıları Tecimsel-Özel Girişimci Yöntem için büyük önem teşkil eder (Demirbilek, 2011:37). Yöntemin en yaygın şekilde uygulandığı ülkelerden biri ABD'dir. Sistem ABD'den başka, Latin Amerika, Avustralya, Tayland ve Filipinler gibi ülkelerde de uygulanmaktadır (Aziz, 1981:35).

Bu model, sermaye gruplarının ciddi bir şekilde hem dikey hem de yatay yayılmasını beraberinde getirir. Medya sektöründe tekelleşme sadece belli bir grupta yoğunlaşmıyor. Bankacılık, Sigortacılık, Otomotiv, Sanayi, Turizm, Eğitim, Pazarlamacılık gibi sektörlerde de ciddi bir şekilde yayılmacılık söz konusu olmaktadır (Biçer, 2009:316).

Şekil 2: Medya Kuruluşları Merkezi Örgüt Şeması (Koçer, 2013:8)

Kırgızistan'da Televizyon Yayıncılığı'nın Örgütsel Yapısı

Şekil 2'de tecimsel yayıncılıktaki, medya kuruluşlarının merkezi örgüt şemasında, televizyon yayıncılığının bir holdinge bağlı olarak işlevini sürdürdüğü görülmektedir. Bu da televizyon sektörünün girişimci yani ticari tarafını öne çıkarmaktadır. Medyadaki büyük nüfuslu mülkiyet sahipliği, medya sahibinin diğer sanayi ve hizmet sektörlerinde de faaliyet göstermesine neden olmaktadır. Bu durum tekelleşmenin ön plana çıktığı günümüzde daha fazla gözlemlenmekte, medya kuruluşları kendi alanları dışındaki değişik alanlarda kontrolü ellerinde tutmaktadırlar. Şekil 2'de de görüldüğü gibi bu alanlardan en önemlisinin maddi kaynak sağlayıcı faktörlerden olan bankacılık kuruluşları olduğu söylenebilir. Televizyon işletmesi, teknik işler birimleri, insan kaynakları ve reklam, holding yönetimi tarafından güçlü bir bağ içinde yaşamını sürdürür. Medya kuruluşları kendilerinin bağlı olduğu bir holding altında birleşip, her bir televizyon kanalı ise televizyon işletmeleri şeklinde gruplanmışlardır. Bu pozisyonlarda bulunan, birbirinden farklı yapılarıdaki kanallar incelenirse, haber kanalları sadece habere odaklanırken, genel yayın yapan kanallar haber, müzik, eğlence gibi farklı içeriklere sahip televizyon programları hazırlayabilmektedirler. Belli bir ilgi alanına hitap eden (müzik, belgesel, spor vs.) ve yalnızca bu ilgi alanlarına yönelik yayın yapan kanallara Tematik Kanallar denir. Bunları müzik kanallarından MTV ve Dream TV, haber kanallarından CNN, Sky Türk, Haber Türk, belgesel kanallarından Animal Planet, spor kanallarından Football ve NBA kanalları temsil ederler. Uydu aracılığıyla yayın yapan televizyon işletmeleri uydu yoluyla kitlesele iletişime katkıda bulunmaktadır. Dijital platform kanalları ise şifreleme özellikleriyle, belirli ücretler karşılığında izleyicilere yayınlarını izleme olanağı sunmaktadır. Kablolü Kanallar ise, kanalların aylık ücretler karşılığında izlenilebilir olası anlamına gelmektedir. Tüm bu kanallar, işletme dışındaki, kendilerine destekte bulunan yapım şirketlerinden; dizi, magazin programları ve tartışma programlarını, haber ajanslarından; yazılı ve görsel haber materyalini, reklam şirketlerinden de reklam alanında ve diğer destek sağlayıcı kuruluşlardan da farklı destekler almaktadırlar.

1.3. Televizyon Yayıncılığının Örgütsel Yapısına Yönelik Kuramsal Yaklaşımlar

Miles'a göre günümüzde her kuruluşun, içinde bulunduğumuz güçlü rekabet ortamında bu rekabete ayak uydurabilmesi için bazı önlemler olması

gerekir. Bu önlemlerden bazıları; yeteneklerinde uzmanlaştıkları kişileri bünyelerinde barındırmak, bir diğeri ise dış kaynak kullanımı ile farklı kuruluşların düşük maliyetlerle, etkili ve daha hızlı ortaya koydukları çalışmaları kullanmaktır (Koçer, 2013:20-21).

Küreselleşme ile paralel olarak ortaya çıkmak zorunda kalan birçok yeni yönetim ve örgüt modeli yer almaktadır. Bu yönetim ve örgüt modellerinden bazıları; toplam kalite yönetim anlayışı, temel yetenek, dış kaynak kullanımı, şebeke organizasyon, stratejik ortaklıklar, kıyaslama, küçülme ve kademe azaltmadır (Koçel, 2001:304-378). Bu yönetim ve örgüt yaklaşımlarından toplam kalite yönetimi, temel yetenek ve dış kaynak kullanımı televizyon işletmelerinde uygulama alanı bulduğundan aşağıda ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Toplam kalite yönetimi; Ülgen ve Mirze'ye göre işletmelerin çalışmalarının her kademesinde çalışanlarının istekli olarak katılımı ve sorumluluklarını almalarıyla süreklilik içinde iyileşmenin sağlanmasıdır. Bu yapılaşma içerisinde olan her işletme sürekli olarak yeteneklerini geliştirecektir (Koçer, 2013:21). Televizyon işletmelerinin her kademesinde bünyesinde barındırdığı elemanların kendi alanlarında uzman olmaları ve her geçen gün bu uzmanlıklarını geliştirip sorumlulukları doğrultusunda ellerinden gelenin en iyisini yapmaları, işletmenin toplam kalite yönetimi yaklaşımının gerçekleştiğini göstermektedir.

Temel yetenek; işletmenin bünyesinde barındırdığı tüm varlıkların koordinasyon içinde kullanabilmesi ve çalışmalarını amaçları doğrultusunda gerçekleştirebilme kapasitesi işletmedeki yetenekliliği gösterir. Temel yetenek, bir kuruluşu diğer kuruluşlardan ayıran, kuruluşun amacını gerçekleştirmesinde büyük etkisi olan, kuruluşun rakipleri tarafından taklit edilemeyen; bilgi, beceri ve yeteneği göstermektedir (Koçel, 2001:313). Budak ve Budak'a göre; işletmelerde o işletmeyi rekabette en üst sırada tutacak, bir süre taklit edilemeyen özellik ve yeteneklere temel yetenekler denilir. Temel yetenekler rakip işletmelerde olmayan işletmenin kendine has özellikleridir (Koçer, 2013:21). Bu özellikleri Televizyon kuruluşları için düşünecek olursak; yapılan farklı program stilleri, röportaj teknikleri, sunum teknikleri, renklendirme teknikleri, kullanılan efektler vs. kanalın kendine has özelliğini gösterir.

Sıradan yeteneklerin temel yetenek olmasını sağlayacak özellikleri; değerli olması, nadir olması, taklit edilememesi, ikame edilememesi,

vazgeçilmez olması olarak sayabiliriz. Bütün işletmeler kendine has bir temel yetenek geliştirmeli, bu temel yetenekle bağlantılı çalışmalar işletme tarafından yürütülmeli ve bazı diğer işler de dış kaynak kullanılarak elde edilmelidir. Kuruluşların çıkardığı çalışmalardan çok bu çalışmaları üretebilmek için geliştirdiği bilgi ve beceri, bu kuruluşların temel yeteneğidir (Koçel, 2001:313-314). Televizyon ve prodüksiyon çalışanları içinde aynı şeyi düşürsek, bu çalışanların da aldıkları eğitimin yanında bu eğitim ile sektörde yer edinebilmek için gösterdikleri çaba ve yeterlilikleri de önemlidir.

Televizyon yayıncılığında Dış kaynak kullanımında; Storey, Salaman ve Platman olumlu ve olumsuz yanların olduğu düşüncesinde hem fikirlerdir. Medya kuruluşlarındaki örgütsel yapılar, anlayışlar ve işgücüne bağlı farklılıklardan dolayı, insan kaynakları anlamında sürekli dış kaynaklara ihtiyaç duyulmakta ve çalışanların serbest bir şekilde çalışma sistemini kabul etmelerine neden olan baskılar meydana gelmektedir (Erdoğan ve Koçer 2009:1471).

Ülgen ve Mirze'ye göre kuruluşların kendilerinin geliştiremediği önemli yeteneklerini, o konudaki profesyonel kişilerin bulunduğu farklı bir kuruluştan ücret karşılığında satın alması ve bu ürünü kullanması, o kuruluşun dış kaynak kullanımını açıklar (Koçer, 2013:22).

Günümüzde kitle iletişim araçlarının çok gelişmiş olması ve sürekli gelişimini sürdürüyor olması iletişim imkânlarının da fazlaşmasına neden olmaktadır (Kasım, 2009:118). Bilindiği üzere televizyonculuk sektörü hızlı ve gelişen bir sektördür. Geçen sürenin çok değerli olduğu ve planlanan akışa kesinlikle uyulması gerektiği bir sektördür. Gelişen teknolojinin kullanımı şarttır. Bu yüzden günümüzde televizyon işletmeleri dış kaynak kullanımı ile çoğu programlarını prodüksiyon şirketlerine yaptırmaktadırlar.

Televizyon işletmeleri rekabet ortamı içinde kendilerini avantajlı duruma getirecek temel yeteneklerinin dışındaki farklı çalışmaları o konuda uzman olan ve konunun temel yetenekleri içine giren başka işletmelere yaptırarak, rekabet ortamında en iyi yerde olmaya çalışırlar. Bu yolu izleyerek, şirket kendi bildiği en iyi iş üzerinde çalışmalarını sürdürebilir. Yani işletmeler temel yetenekleri üzerinde yoğunlaştıkça, dış kaynak kullanımları artmakta; dış kaynak kullanımı arttıkça da bu tip kuruluşların organizasyonu ve bu yapının içinde görev alan çalışanlar gelişim göstermektedir (Koçel, 2001:315). Televizyonculuk kuruluşları farklı örgüt

yapıları içerisinde tüm bu sayılan departmanlarda; ekipler, guruplar ve bireyler olarak görev yapmaktadırlar. Her Gurubun, ekibin ve bireyin bütünü tamamlayıcı ve sorumluluk almaları gereken görevleri vardır. Bireysel olarak görevlerini, işlevsel ve sorumluluk çerçevesinde yerine getirdikten sonra ancak televizyon kuruluşu sağlıklı yayınlar yapabilmektedir.

2. KIRGIZISTAN'DA TELEVİZYON YAYINCILIĞI'NIN ÖRGÜTLENMESİ

Kırgızistan'daki Televizyon yayıncılığının örgütlenmesi ve örgüt yapısı içeriğini anlamamız açısından, Kırgızistan'da uzun yıllardan beri süre gelen televizyonculuk alanındaki gelişim süreçlerini incelememiz gerekmektedir. Bu incelemenin kapsamlı bir şekilde gerçekleştirildiği bir araştırma olan “*Kırgızistan'da Medya Sektörü'nün Değerlendirmelerine Göre Radyo, Televizyon Ve Sinema Eğitimi'nin Durumu.*” başlıklı yüksek lisans tezinden faydalanarak geçmişten günümüze Kırgızistan'da yürütülen televizyon yayıncılığı ve örgütlenme hakkında detaylı bilgilere ulaşılmıştır. Günümüz televizyon yayıncılığı örgütsel yapısı hakkında toplanan bilgiler ışığında Kırgızistan televizyon yayıncılığı örgütlenmesi hakkında da karşılaştırma yapmak mümkün olacaktır.

2.1. Kırgızistan Cumhuriyeti'nde Televizyon Yayıncılığı

Kırgızistan Cumhuriyeti'nde Televizyon Yayıncılığı Kamu Yayıncılığı ve Tecimsel Yayıncılık olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

2.1.1. Kırgızistan'da Kamu Yayıncılığı

Sovyet Döneminde Kırgızistan kamu yayıncılığına bakıldığında, Moskova merkezli tek bir kaynaktan yayınların dağıtıldığı görülmektedir. Merkezi Moskova olan bu yayın dağılımının örgütlenmesi, Sovyet Dönemindeki kamu örgütlenmesine bağlı olarak iki düzeydedir. Merkezi Moskova Televizyon Yönetim Kurulu ile 13 Cumhuriyetin yöresel yayın televizyon Yönetim Kurulları ayrıdır. Moskova televizyonunun 17 kişilik Yönetim Kurulu üyeleri, Bakanlar Kurulu tarafından atanmaktadır. Yönetim Kurulu Başkanı, genellikle politikada önemli yeri olan kişiler arasından seçilmektedir. Yöresel televizyonların Yönetim Kurulları da o Cumhuriyetin hükümetleri tarafından seçilirler (Tamer, 1983:85).

Kırgızistan'da Televizyon Yayıncılığı'nın Örgütsel Yapısı

Kırgızistan'ın bağımsızlığını kazanmasıyla kamu yayıncılığı politikaları da değişmiştir. Moskova merkezli yayıncılık yerine Bişkek merkezli kamu yayıncılığı oluşmuştur. Günümüzde ise Kırgızistan'da kamusal yayın yapan ve araştırma kapsamında olan televizyon kanalları KTR ve ELTR'dir. Bu kanallarla ilgili detaylı bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

2.1.1.1. KTR (Kırgızistan Kamu Televizyon-Radyosu)

Kırgız Televizyon Radyosu (KTR) 1931 yılında radyo kanalı olarak yayına başlamıştır. 1958 yılında ise Televizyon kanalı olarak ekranda yerini almıştır. Sovyetler döneminin tek televizyon kanalı olan KTR'nin kuruluş amacı Radyo ve Televizyon programlarını halka sunma olarak belirlenmiştir. KTR o dönemlerde Sovyet Komünist Partisinin ideolojilerini yansıtmaktaydı. Yayına başladığı dönemlerde günde 15 dakika yayın yapmaktaydı (Otorbaev, K., kişisel görüşme, Nisan 2014). 1959'larda Moskova Merkezi Televizyon kanalının yayınlarını kısaltarak yayınlamaya başladı. 1960 yılından itibaren kesintisiz yayın yapmaya başlamıştır. O dönemlerde Sovyet ideolojisi taraflı yayınlar vardı. Ama her şeye rağmen Sovyet dönemindeki televizyon bugüne kadar ulaşmış ve Kırgızistan'ın kitle iletişim araçlarının gelişime katkı sağlamıştır (Mirlan Myrzagulov, kişisel görüşme, Kasım 2013). Bugün itibarıyla 17 saat yayın yapmakta olan KTR, üç yıl önce açılan KTR Kültür, KTR Çocuk, KTR Müzik olmak üzere yeni yayına başlayan üç televizyon kanalı, Birinci Radyo, Kırgız Radyosu, Min-Kyal Radyosu ve Dostuk Radyosu olmak üzere 4 radyo kanalı, internet sitesi ve Kırgız Film Stüdyosuna sahiptir. Yayınlarının %70'i Kırgızca %30'u Rusçadır (Otorbaev, K., kişisel görüşme, Nisan 2014).

Sovyet döneminde KTR; gençlere ve çocuklara, siyasi bakış açılarını aktaran programlar ve haberler yayınlıyordu. O dönemlerde “Şibege” adında programı vardı. “Şibege” programı toplumdaki herhangi bir yetersizliği, eksikliği gösterip, şahısların yerine getirmedikleri görevlerin altını çiziyordu. “Şibege” programında gösterilen bu tür şahısların yaptıklarının bir suç olduğu ekrana yansıtılıyor ve hatta cezalandırılıyorlardı. Sovyet döneminde en çok Sovyet gençleri, Sovyet Komünist Partisi, 5 veya 10 yıllık planı yerine getirme, et, süt, pamuk üretimini belli bir seviyeye ulaştırma konuları ele alınıyordu. Kırgızistan'da daha çok tarım alanına ağırlık veriliyordu. O

dönemlerde KTR'in dili Rusça ve Kırgızca'ydı (Myrzagulov, M., kişisel görüşme, Kasım 2013).

Re-transmisyon denilen, yani başka televizyon kanallarının programlarının aralarına kendi programlarını yerleştirme yöntemi kullanılıyordu. Sovyet döneminde de ilk önce Moskova Merkezi Televizyon Kanalının haberleri yayınlıyor ardından Kırgızistan haberleri ekrana yansıtılıyordu. Günümüzde ise Kırgızistan'ın özel kanalları mesela NTS kanalı Rusya'nın NBT televizyon kanalının programlarını göstererek aralarına kendi yayınlarını eklemektedir (Myrzagulov, M., kişisel görüşme, Kasım 2013).

Sovyet Döneminde Kırgızistan'da özel teşebbüsle kurulan televizyon kanalları olmadığı için Sovyet Döneminde tecimsel yayıncılıktan söz etmek mümkün değildir (Tamer: 1983:85). Sovyetler Birliğinin dağılmasının ardından KTR kanalında yayın politikası bağlamında çeşitli değişiklikler yaşanmıştır. Günümüzde KTR kanalı Sovyet ideolojisinden haliyle uzak, Kırgız ulusal birliğini sağlayacak şekilde dizayn edilmiştir.

Bu araştırma kapsamında KTR'ye gerçekleştirilen ziyaretler sonucunda günümüzde aşağıdaki teknik personelin kanalda görev aldığını öğrenildi.

Tablo 6. KTR Teknik Personeli

ÖRGÜTSEL YAPI İÇİNDEKİ TEKNİK PERSONEL	
Yapımcı	Grafik-KJ Operatörü
Uygulayıcı Yapımcı	Kamera Kontrol Operatörü
Yapım Koordinatörü	Stüdyo Şefi
Yapım Amiri	Sistem Sorumlusu
Yönetmen	Ölçü Bakım Mühendisi
Televizyon Program Yönetmeni	Ölçü Bakım Teknisyeni
Birinci Yönetmen Yardımcısı	Uydu Haberleşme Mühendisi
Senaryo Yazarı	Uydu Haberleşme Teknisyeni
İnşa Amiri	Transmisyon Teknisyeni
Kostüm Tasarımcısı	Kurgu Yönetmeni
Özel Efekt Uzmanı	Kurgu Operatörü
Kameraman	Renk Düzeltme Uzmanı
Sayısal Görüntüleme Teknisyeni	Görsel Efekt Uzmanı
Video Asistanı	Ses Tasarımcısı
Işık Şefi	Ses Kurgusu Koordinatörü
Ses Teknisyeni	Ses Efektçisi

Kırgızistan'da Televizyon Yayıncılığı'nın Örgütsel Yapısı

Ses Kayıtcı	Ses Miksajcısı
Boom Operatörü	Editör
Tonmayster	Muhabir
Yayın Yönetmeni	Haber Spikeri
Teknik Yönetmen	Televizyon Program Sunucusu
Resim Seçici	

Kaynak: (İşcan, 2014:61)

2.1.1.2. ELTR (Kırgızistan Halk Televizyon-Radyosu)

1960'ların sonu, 1970'lerin başında Oş şehrinde Kırgız televizyonuna bağlı olarak bir bölgesel televizyon stüdyosu şeklinde açıldı. O dönemlerde yalnızca Oş bölgesinde yayın yaptı. Bu stüdyo 2003 yılında Kırgızistan Cumhurbaşkanı Askar Akaev'in talimatı ile OŞ3000 televizyonu olarak adlandırıldı ve Kırgız televizyonundan ayrılıp, Kırgız televizyonuna bir alternatif olarak yayına başladı. İlk dönemlerde ulusal bir kanal özelliğinde değildi. Sadece Kırgızistan'ın güneyinde yayın yapıyordu (Cumagulov, S. ve Musaev, A., kişisel görüşme, Nisan 2014). 10 Aralık 2005'te Kırgızistan devlet başkanı Kurban Bakiev, ulusal bir kamu yayın şirketinin kuruluşuna ilişkin bir kararname yayınladı. Bu kararnameyle "ELTR" adlı kamu yayın şirketi, Oş şehrinde bulunan, devlet tarafından işletilen "OSH-3000" Televizyon ve Radyo Şirketinin temeline organize edildi (Golovanov, 2006). Merkezi Oş Şehrinde olan kanalda toplam 260 kişi görev almakta olan ELTR kanalı sabah 07:00'dan 01:00'a kadar toplam 18 saat yayın yapmaktadır. Yayın süresinin 6-7 saati kanalın Bişkek temsilciliğinden sağlanmaktadır. Geri kalan süre ise Oş Şehrindeki merkezden yürütülmektedir. Yayın dili Kırgızca ve Rusçadır. ELTR kanalının Haber Programları, Spor Programları. Sosyal ve Ekonomik içerikli programlar, Kültür, Sanat ve Müzik programları yayınlamaktadır (Cumagulov, S. ve Musaev, A., kişisel görüşme, Nisan 2014).

ELTR'nin kurulma sebebi Kamu Yayıncılığında iyi bir rekabete ihtiyaç olmasıydı. Türkiye'de de buna benzer birçok televizyon kanalı vardır. Eğer Kırgızistan'da KTR tek kamu kanalı olsaydı tekelleşmeye yol açacaktı. KTR'ye rakip oluşturma amacıyla ELTR kuruldu. Bir biri aralarındaki rekabetten dolayı çalışan gazetecilerin de uzmanlık seviyeleri ilerleme gösterecekti. Bilindiği gibi rekabet olmayan yerde gelişmeden söz etmek mümkün değildir.

Bu araştırma kapsamında ELTR'ye gerçekleştirilen ziyaretler sonucunda günümüzde aşağıdaki teknik personelin kanalda görev aldığını öğrenildi.

Tablo 7. ELTR Teknik Personeli

ÖRGÜTSEL YAPI İÇİNDEKİ TEKNİK PERSONEL	
Yapımcı	Uydu Haberleşme Mühendisi
Yönetmen	Uydu Haberleşme Teknisyeni
Kameraman	Kurgu Yönetmeni
Sayısal Görüntüleme Teknisyeni	Kurgu Operatörü
Ses Teknisyeni	Ses Tasarımcısı
Ses Kayıtçı	Ses Efektçisi
Boom Operatörü	Editör
Yayın Yönetmeni	Muhabir
Grafik-KJ Operatörü	Haber Spikeri
Prompter Operatörü	Televizyon Program Sunucusu
Kamera Kontrol Operatörü	

Kaynak: (İşcan, 2014:62)

2.1.2. Kırgızistan'da Tecimsel Yayıncılık

Günümüzde Kırgızistan'da tecimsel yayın yapan kanallar 5-Kanal, NTC, Piramida, Eho Manas, NBT, Komuz TV kanallarıdır.

Televizyon kanallarının yapılanmalarında bazı farklılıklar olması mümkündür. Demirkıran'a göre genel olarak bir televizyon kanalında yer alan birimler Yayıncı Kuruluş, Genel Müdür, Genel Yayın Yönetmeni, Program Müdürü, İ Yapımlar Koordinatörlüğü, Dış Yapımlar Koordinatörlüğü, Haber Merkezi Teknik Müdürü, Reklam Bölümü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, Yayın Yönetim, Editörler, Grafik ve Animasyon, Post Prodüksiyon, Makyaj ve Kuaför, Dekor şeklinde (Demirkıran 2011:10-13) Günümüzde Kırgızistan'da tecimsel yayın yapan ve araştırma kapsamında olan 5. Kanal ve NTC televizyonlarıyla ilgili detaylı bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

2.1.2.1. Kanal

2006 yılında yayın hayatına başlaya 5. Kanal yayına başladığı ilk yıllarda Kırgızistan'ın haber kanalı niteliğinde yayın yapıp, politik olayları

Kırgızistan'da Televizyon Yayıncılığı'nın Örgütsel Yapısı

yansıtmak amacıyla sosyo-politik bir kanal olarak görev yaptı. Zamanla politik haberlerin yanında eğlence programlarına da yer ayırmaya başladı. 5 Kanal Kırgızistan'daki özel kanallardan biri olup tüm harcamalarını kendi sağlamaktadır. Kanal bünyesinde Haber, Belgesel, Eğlence Programları ve Yönetim Departmanları mevcuttur (Berdnikova, Y., kişisel görüşme, Nisan 2014).

Bu araştırma kapsamında 5. Kanal'a gerçekleştirdiğimiz ziyaretler sonucunda günümüzde aşağıdaki teknik personelin kanalda görev aldığını öğrenildi.

Tablo 8. 5.KANAL Teknik Personeli

ÖRGÜTSEL YAPI İÇİNDEKİ TEKNİK PERSONEL			
Yapımcı	Kameraman	Teknik Yönetmen	Transmisyon Teknisyeni
Uygulayıcı Yapımcı	Ses Kayıtçı	Resim Seçici	Kurgu Yönetmeni
Yapım Koordinatörü	Video Asistanı	Grafik-KJ Operatörü	Kurgu Operatörü
Yapım Amiri	Işık Şefi	Prompter Operatörü	Ses Tasarımcısı
Yönetmen	Ses Teknisyeni	Ölçü Bakım Mühendisi	Editör
Sistem Sorumlusu	Muhabir	Stüdyo Şefi	Kamera Kontrol Operatörü
Birinci Yönetmen Yardımcısı	Televizyon Program Sunucusu	Televizyon Program Yönetmeni	Sayısal Görüntüleme Teknisyeni
Sanat Yönetmeni	Tonmayster	Yayın Yönetmeni	İnşa Amiri
Boom Operatörü	Haber Spikeri	Ölçü Bakım Teknisyeni	Ölçü Bakım Teknisyeni

Kaynak: (İşcan, 2014:63)

2.1.2.2. NTS

Kırgızistan'da ki özel kanallardan biri olan NTS 2005 yılında faaliyete başlamıştır. Haber ve Analitik Programlar yapmakta olan kanal, Calal-Abad bölgesi haricinde tüm Kırgızistan'a yayın yapmaktadır. Yayınlarının %70'i Rusça %30'u Kırgızca'dır. NTS bünyesinde bir radyo bulundurmaktadır. Televizyon kanalı Haber, Eğlence Programları, Ticari İlişkiler, Bölgesel Programlar, Muhasebe, Hukuk, ve Planlama Daireleri ve Yapım Stüdyosu gibi departmanlardan oluşmaktadır (İvakova, A. ve Cumaev, C., kişisel görüşme, Nisan 2014).

NTS'e gerçekleştirdiğimiz ziyaretler sonucunda günümüzde aşağıdaki teknik personelin kanalda görev aldığını öğrenildi.

Tablo 9. NTS Teknik Personeli

ÖRGÜTSEL YAPI İÇİNDEKİ TEKNİK PERSONEL		
Yapımcı	Ses Kayıtçı	Transmisyon Teknisyeni
Uygulayıcı Yapımcı	Teknik Yönetmen	Kurgu Yönetmeni
Yönetmen	Grafik-KJ Operatörü	Kurgu Operatörü
Televizyon Program Yönetmeni	Kamera Kontrol Operatörü	Görsel Etki Uzmanı
Senaryo Yazarı	Stüdyo Şefi	Ses Tasarımcısı
Sanat Yönetmeni	Sistem Sorumlusu	Editör
İnşa Amiri	Ölçü Bakım Mühendisi	Muhabir
Kameraman	Ölçü Bakım Teknisyeni	Haber Spikeri
Video Asistanı	Uydu Haberleşme Mühendisi	Televizyon Program Sunucusu
Ses Teknisyeni	Uydu Haberleşme Teknisyeni	

Kaynak: (Işcan, 2014:64)

Dünya çapında Televizyon kanallarının örgüt biçimlerinde, çalışan personel sayıları ve niteliklerinde farklılıklar görülse de genel olarak meslek alanlarının tüm televizyon kanallarında aynı olduğu saptanmıştır.

Kırgızistan'da televizyonculuk ve medya sektörüne bireyler yetiştirmede belirlenen eğitim kurumları ve uyguladıkları eğitim şekli ve

Kırgızistan'da Televizyon Yayıncılığı'nın Örgütsel Yapısı

niteliği incelendiğinde, televizyonlarda çalışan personelin aldıkları eğitim hakkında bilgiye ulaşım, Kırgızistan'da medya sektörüne yönelik üniversitelerin medya sektörünün ihtiyacını karşılayıp karşılamadığı sorgulanabilir.

2.1.3. Kırgızistan Televizyonları Örgütsel Yapısına Yönelik Mesleki Dağılım*

Televizyonculuk ve medya sektöründe örgütsel yapı birçok faktöre göre değişiklik gösterebilir. Kamu ve Tecimsel örgüt yapıları bütçe, popülerlik, reklam gelirleri vs gibi faktörlerden dolayı meslek alanlarında daralma ya da genişlemeye yönelebilir. Yani her meslek alanındaki uzman kendi uzmanlık alanında görev alır ya da aynı uzman farklı birçok alanlarda uzmanlık kazanmış ve görev alıyor olabilir. Sektör profesyonelleriyle yapılan anket uygulamaları sonucu çeşitli bulgular aşağıda verilmiştir.

Kırgızistan televizyonlarının örgütsel yapısı ile alakalı olarak verilen örneklerde aktif olarak yayın yapan KTR, ELTR, 5.KANAL ve NTS kanallarının örgüt yapılanma biçimleri ele alındı. Ancak örgütsel yapılanma için televizyonların yayın etkinlikleri bağlamında yayınların sürdürülmesinde çok önemli meslek alanları da bulunmaktadır. Bu konu başka bir çalışma konusu olmasına rağmen, teknik alt yapının yanısıra örgütsel yapılanma için önem arz eden mesleki alanlar bu çalışmada bir tablo biçiminde ele alınmıştır.

Aşağıda 2013-2014 yıllarında Kırgızistan televizyonlarında çalışanların mesleki olarak kategorize edildiği bir tablo bulunmaktadır.

Tablo 15. KTR, ELTR, 5.KANAL ve NTS Kanallarında Çalışan Teknik Personeller

PERSONEL	KTR	ELTR	5.KANAL	NTS
Yapımcı	❖	❖	❖	❖
Uygulayıcı Yapımcı	❖		❖	❖
Yapım Koordinatörü	❖		❖	
Yapım Amiri	❖		❖	
Yönetmen	❖	❖	❖	❖
Televizyon Program	❖		❖	❖

*Bu veriler daha önce konu hakkında yapılan, 2014 yılında tamamlanmış "Kırgızistan'da Medya Sektörü'nün Değerlendirmelerine Göre Radyo, Televizyon Ve Sinema Eğitimi'nin Durumu" başlıklı yayınlanmamış yüksek lisans tezinden derlenmiştir.

Yönetmeni				
Senaryo Yazarı	❖			❖
Sanat Yönetmeni			❖	❖
Özel Efekt Uzmanı	❖			
Kameraman	❖	❖	❖	❖
Sayısal Görüntüleme Teknisyeni	❖	❖	❖	
Video Asistanı	❖		❖	❖
Işık Şefi	❖		❖	
Ses Teknisyeni	❖	❖	❖	❖
Ses Kayıtçı	❖	❖	❖	❖
Boom Operatörü	❖	❖	❖	
Tonmayster	❖		❖	
Yayın Yönetmeni	❖	❖	❖	
Teknik Yönetmen	❖		❖	❖
Resim Seçici	❖		❖	
Grafik-KJ Operatörü	❖	❖	❖	❖
Prompter Operatörü		❖	❖	
Kamera Kontrol Operatörü	❖	❖	❖	❖
Stüdyo Şefi	❖		❖	❖
Sistem Sorumlusu	❖		❖	❖
Ölçü Bakım Mühendisi	❖		❖	❖
Ölçü Bakım Teknisyeni	❖		❖	❖
Uydu Haberleşme Mühendisi	❖	❖		❖
Uydu Haberleşme Teknisyeni	❖	❖		❖
Transmisyon Teknisyeni	❖		❖	❖
Kurgu Yönetmeni	❖	❖	❖	❖
Kurgu Operatörü	❖	❖	❖	❖
Renk Düzeltme Uzmanı	❖			
Görsel Efekt Uzmanı	❖			❖
Ses Tasarımcısı	❖	❖	❖	❖
Ses Kurgusu	❖			

Kırgızistan'da Televizyon Yayıncılığı'nın Örgütsel Yapısı

Koordinatörü				
Ses Efkctçisi	❖	❖		
Ses Miksajcısı	❖			
Editör	❖	❖	❖	❖
Muhabir	❖	❖	❖	❖
Haber Spikeri	❖	❖	❖	❖
Televizyon Program Sunucusu	❖	❖	❖	❖

Kaynak: (İşcan, 2014:121)

Bu tablo incelendiğinde devlet kanallarını bünyesinde bulundurduğu çalışan sayılarının meslek alanları ile neredeyse doğru orantılı olduğunu görmekteyiz. Bunun sebebinin ise yukarıdaki tablonun kaynağı olan çalışmadan elde edilen bilgiler doğrultusunda; kamu kuruluşu olmasından kaynaklanan yeterli bütçe, teknolojik imkânlar, geniş kitlelere hizmet ediyor olma gibi faktörlerin bir araya gelmesi olduğu tespit edilmiştir. Devlet kanallarından KTR'nin sadece Sanat Yönetmeni ev Prompter Operatörü örgütsel yapı içerisinde yer almazken yine diğer bir devlet kanalı olan ve daha kısıtlı bir kitleye erişim sağlayan diğer bir kanal olan ELTR ise sadece televizyonculuk alanında en kritik meslek alanlarına uzman olarak yayıncılarını sürdürmekte olduğu görülmektedir.

İki Tecimsel kanal olan 5.KANAL ve NTS toplam baz alındığında ise sektörde yine aynı faktörlerin etkili olduğu saptanmış, kanal bütçesi, popülerlik, reklam gelirleri gibi etken faktörlerden kaynaklı meslek alanlarındaki farklılıkları görmekteyiz.

Tablo'da yatay tarama yaptığımızda ise Kamu ve Tecimsel TV kanallarıyla yapılan görüşmeler sonucunda; Yapımcı, Yönetmen, Kameraman, Ses Teknisyeni, Ses Kayıtçı, Kamera Kontrol Operatörü, Kurgu Yönetmeni, Kurgu Operatörü, Ses Tasarımcısı, Editör, Muhabir, Haber Spikeri, Televizyon Program Sunucusu gibi televizyonculuk meslek alanlarının ağırlıklı olarak örgütsel yapı içerisinde bulundurulduğunu görmekteyiz.

Sonuç

Çalışma, Kırgızistan'da televizyon yayıncılığı ve örgütsel yapısının incelenmesi bilmesinde ve bu bağlamda istihdam durumunda karşılaşılabilecekleri problemlerin en aza indirgenmesinde önem teşkil etmektedir.

Günümüz televizyonculuk sektörü örgüt yapısı Kamu ve Tecimsel olarak birbirinden farklı yapılanma içerisine girmektedir. Kamusal televizyonculuk örgüt yapısında sadece bir devlet tarafından yönetilen televizyon kanallarının yanı sıra, birden fazla devletin ortaklaşa yönettiği kanallarda bulunmaktadır. Farklılıklar ülkelerin yönetim rejimleriyle direkt bağlantılı olup, günümüze kadar modernleşen dünya düzeniyle paralel olarak değişime girmiştir. Kamu Hizmeti Yayıncılığı günümüz çağdaş yayıncılık dönemindeyse, genelde kamusal gelirleri olan yayın kuruluşlarıyla, ticari yani reklam gelirleri olan, kar amaçlı yayın kuruluşlarını açıklamakta kullanılan bir terim haline gelmiştir.

Toplumların ihtiyaçları doğrultusunda gerek bilgi verici gerek eğitici gerekse eğlendirici bir araç olan televizyonun bu görevleri yerine getirmekte doğru örgütlenme yapılarını oluşturmaları çok önemlidir. Televizyon kuruluşlarında örgütlenme siyasi iktidara göre gruplanmış olsa da televizyonculuk her zaman topluma karşı üstlenmiş olduğu bu görevleri doğru bir şekilde yerine getirmek zorundadır.

Sovyet Döneminin sona ermesiyle Kırgızistan medya alanında çeşitli reformlar yapmıştır. Bu reformların en büyüğu demokrasilerde dördüncü güç olarak bilinen medyanın, devletten bağımsız olarak çalışmasına olanak vermesidir. Bu çerçevede Kırgız medyası kısa sürede dönüşmüş, kablolu, kablosuz birçok televizyon kanalı izleyicisiyle buluşurken, birçok gazete ve radyo kanalları da kamuoyuna ulaşmıştır.

Kırgız medyası bu bağlamda ülkeyi ve dış dünyayı tanıyan nitelikli medya çalışanlarına gereksinim duymaktadır. İletişim fakülteleri medya sektörünü besleyen damarlardır. Kırgız medyasının daha donanımlı medya çalışanlarına sahip olabilmesi ve sektöre yararlı nitelikteki elemanlar yetiştirmesi için, günümüz medyasının ihtiyaç duyduğu elemanların belirlenmesi gerekmektedir.

Kırgızistan'da kariyer basamaklarını tırmanmış ve medya sektöründe söz sahibi olmuş, birikim ve deneyime sahip sektör profesyonelleriyle gerçekleştirilen anket çalışmalarından sağlanan veriler ışığında, kamu ve

Kırgızistan'da Televizyon Yayıncılığı'nın Örgütsel Yapısı

tecimsel kanalların örgütlenmesinde; bünyelerinde bulundurdıkları teknolojik imkânlar, hukuki zorunlulukların sağlanamaması ve eğitim kurumlarının mesleki uzmanlık alanlarına kalifiye eleman yetiştirmedeki eksiklerinden dolayı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir.

Bu alana kalifiye eleman yetiştiren iletişim fakültelerinin misyonu; iletişim sektörünün gereklerine ve iletişimle ilgili pozisyonlara uygun nitelikte adaylar yetiştirmek şeklinde tanımlanabilmektedir. Bu misyonu yerine getirmek; sürekli değişim ve gelişim içindeki sektörün talepleri, gerektirdiği bilgi, beceri ve yetkinliklere ilişkin sektör araştırmalarını yapıp, bulguları verilecek olan teorik ve pratik uygulamalı eğitim politikalarına yansıtma mümkündür. İletişim eğitimi doğası gereği pratikle iç içe geçmiş bir alan olduğu için, verilecek olan eğitime de pratik saha araştırmaları sonucu karar vermek gerekebilir. Görüldüğü üzere iletişim eğitimi ve gelişimi, mezunlar ve sektör kurumlarını bir araya getirerek iki tarafın ihtiyaçlarını karşılamak yönünde uzun bir düzenleme işi olarak algılandığında mezunlar ve sektör açısından istenen başarıyı, verimliliği ve performans artışını sağlayabilir. Eğitimde televizyonculuk sektöründe kullanılan teknoloji ve programlar dâhilinde eğitim programları oluşturulmalıdır. Sektörün bakış açısını uygulamaya yönelik olduğunu varsayarsak, bu durumda uygulamaya yönelik derslere ağırlık verilerek bu sorunun da çözülebileceği olasıdır.

Mezunların iletişim sektörüne dâhil olabilmeleri için, gerçek bir yol haritası ortaya koyan birçok sektör profesyoneli, iletişim eğitimi alan ya da almayı düşünen adayların gerçeklere odaklı, ayakları yere basan stratejiler ile hareket etmeleri gerektiğini ifade etmiştir. Kamu ve Tecimsel TV kanallarıyla yapılan görüşmeler sonucunda sektörde; Yapımcı, Yönetmen, Kameraman, Ses Teknisyeni, Ses Kayıtçı, Kamera Kontrol Operatörü, Kurgu Yönetmeni, Kurgu Operatörü, Ses Tasarımcısı, Editör, Muhabir, Haber Spikeri, Televizyon Program Sunucusu gibi TV çalışanları ağırlıklı olarak çalıştığı görülmüştür. Üniversiteler öğrencilerini bu alt mesleklere yönlendirilmelidirler.

Tüm bu önlem ve geliştirmeye yönelik adımlar atıldıktan sonra ise Kırgızistan'da televizyonculuğa verilen önem doğrultusunda gerekli ekonomik ve hukuki düzenlemeler iyileştirilip, yetişmiş kalifiye elemanlardan tam verim alınması sağlanmalıdır. Devamında ise sürekli

mesleki gelişim bağlamında, televizyon kuruluşlarının örgüt yapılarını iyileştirmeye yönelik çeşitli eğitimler organize etmesi gerekecektir.

KAYNAKÇA

Akarcalı,S., (1997), Türkiye’de Kamusal Radyodan Özel Radyo ve Televizyon’a Geçiş Süreci, Ankara: Punto

Avşar, Z. (2004). Medyada Yoğunlaşma ve Şeffaflaşma: Yasal Düzenlemeler, Beklentiler, Sorun Alanları. Ankara İletişim Araştırmaları, 2(2):87-112.

Aziz, A. (1981). Radyo ve Televizyona Giriş. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No. 480, Ankara.

Berdnikova, Y. (22 Nisan 2014). 5.Kanal Genel Müdürü ile gerçekleştirilen görüşme. Bişkek.

Biçer, İ. (2009). Medyanın Kamuoyu Üzerindeki Etkileri ve Etik. Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi Medya Ve Etik Sempozyumu. Elazığ, ss.307-322.

Cumagulov, S. ve Musaev, A. (18 Nisan 2014). ELTR Kanalı Genel Müdürü ve ELTR kanalı Haber Program Yapımcısı ile gerçekleştirilen görüşme. Bişkek.

Çavdar, G. (2009). Kamu Hizmeti Yayıncılığı ve Etik. Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi Medya Ve Etik Sempozyumu, Elazığ, ss.163-174.

Çiftçi, A. (1992). Kitle Haberleşmesindeki Gelişmeler Yeni Radyo ve Televizyon Rejimi Nasıl Olmalıdır? Ankara Barosu Dergisi, 4:513-551.

Demirkıran, C. (2011). 3.2.1 Yayındayız. Derin Yayınları, İstanbul.

Demirkıran, C. (2008). Uluslararası Televizyon Yayıncılığının Tarihsel Gelişim Süreci: Fransa TV5 Monde ile Türkiye TRT-INT ve TRT-TÜRK Karşılaştırmalı İncelemesi. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon Sinema Anabilim Dalı, İstanbul.

Demirbilek, H. (2011). Avrupa Birliği’nde Medya Yoğunlaşması; Teori Ve Uygulama. Uzmanlık Tezi, T.C. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Ankara.

Erdoğan, N. ve Koçer, S. (2009). Televizyon Yayıncılığı Sektöründe Çalışan Profesyonellerin Kariyerinin “Sınırsız Kariyer Kuramı” Açısından

Kırgızistan'da Televizyon Yayıncılığı'nın Örgütsel Yapısı

İncelenmesi. Uluslar Arası 7. Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildiriler Kitabı, Yalova, ss.1469-1479.

Golovanov, D. (2006). KG-Kyrgyzstan: Public Television Established. Moscow Media Law and Policy Centre Yayını, Moskova.

Gökçe, G. (1997). Televizyon Program Yapımcılığı ve Yönetmenliği. Der Yayınları, İstanbul.

İşcan, H. (2014). Kırgızistan'da Medya Sektörü'nün Değerlendirmelerine Göre Radyo, Televizyon Ve Sinema Eğitimi'nin Durumu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, Bişkek.

İvakova, A. ve Cumaev, C. (21 Nisan 2014). NTS Radyosu Müdürü ve NTS Televizyonu Yaratıcı Yapımcısı ile gerçekleştirilen görüşme. Bişkek.

Kasım, Metin. (2009). Türkiye'de, Özel/Tecimsel Radyo Yayıncılığının Gelişim Süreci ve Konya'daki Tecimsel Radyolar Üzerine Bir İnceleme. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 1:118-135.

Koçel, T. (2001). İşletme Yöneticiliği, 8. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, s.304-378

Koçer, S. (2013). Radyo ve Televizyon İşletmelerinde Yönetim ve Organizasyon. 1. Baskı, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 3036, Eskişehir, ss.2-29.

Mutlu, E. (1999). Televizyon ve Toplum. TRT Yayınları, Ankara.

Myrzagulov, M. (5 Kasım 2013). Kırgız Milli Üniversitesinin Gazetecilik Fakültesinin Basın Bölümü Başkanı ile gerçekleştirilen görüşme. Bişkek.

Otorbaev, K. (21 Nisan 2014). KTR Genel Müdürü ile gerçekleştirilen görüşme. Bişkek.

Özkan, I. (1994). Radyo ve Televizyon İşletmeciliği. Ege Üniversitesi Yayınları No: 5, İzmir.

Postman, N. (1994). Televizyon: Öldüren Eğlence. Akınhay, O. (Çev.), Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 4. Baskı.

Tamer, E.C. (1983). Dünyü ve Bugünüyle Televizyon. Varlık Yayınları, İstanbul.

Wicks, K. (1977). Televizyon. Önal A. (Çev.), Remzi Kitapevi, İstanbul.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Kurumsal Yapı (Ekim 2013).

<http://www.trt.net.tr/Kurumsal/s.aspx?id=kurumsal+yapi>, (10.10.2013)

EK:1

Aşağıda Kırgızistan'da yayın yapan kanalların örgüt yapılarını tespit etmek için gerçekleştirilen anket çalışmasının orijinali görülmektedir. Örgüt içindeki meslek alanlarını işaretlemeleri istenmiştir.

Kanalınızda aşağıdaki personelden hangileri görev alıyor?

Какие из нижеперечисленных специалистов работают на вашем телеканале? Владение какими знаниями и навыками Вы ожидаете от этих сотрудников?

	TÜRKÇE	RUSÇA
	Yapımcı	Продюсер
	Uygulayıcı Yapımcı	Исполнительный Продюсер
	Yapım Koordinatörü	Координатор Производства
	Yapım Amiri	Руководитель Производства
	Kast Direktörü	Кастинг Директор
	Yönetmen	Режиссер
	Televizyon Program Yönetmeni	Постановщик Телевизионных Программ
	Senaryo Yazarı	Сценарист
	Sanat Yönetmeni	Арт-Директор
	İnşa Amiri	Декоратор
	Özel Efekt Uzmanı	Специалист По Спецэффектам
	Kameraman	Оператор
	Sayısal Görüntüleme Teknisyeni	Техник Цифровых Изображений
	Video Asistanı	Видео Ассистент
	Işık Şefi	Художник По Свету
	Ses Teknisyeni	Техник По Звуку
	Ses Kayıtçı	Инженер Звукозаписи

Kırgızistan'da Televizyon Yayınıncılığı'nın Örgütsel Yapısı

Boom Operatörü	Микрофонщик
Tonmayster	Тонмаyster
Yayın Yönetmeni	Режиссер-Постановщик
Teknik Yönetmen	Технический Директор
Resim Seçici	Видеомиксер
Grafik-KJ Operatörü	Графический Оператор
Prompter Operatörü	Суфлер
Kamera Kontrol Operatörü	Оператор Управления Камерой
Stüdyo Şefi	Руководитель Студии
Sistem Sorumlusu	Ответственный За Систему
Ölçü Bakım Mühendisi	Инженер По Эксплуатации
Ölçü Bakım Teknisyeni	Специалист По Обслуживанию Оборудования
Uydu Haberleşme Mühendisi	Инженер По (Теле)Коммуникациям
Uydu Haberleşme Teknisyeni	Специалист По (Теле)Коммуникациям
Transmisyon Teknisyeni	Техник Передач
Kurgu Yönetmeni	Режиссер-Постановщик
Kurgu Operatörü	Оператор-Постановщик
Post Prodüksiyon Koordinatörü	Координатор Пост Производства
Renk Düzeltme Uzmanı	Специалист Цветокоррекции
Görsel Efekt Uzmanı	Специалист По Визуальным Эффектам
Ses Tasarımcısı	Звукорежиссер
Ses Kurgusu Koordinatörü	Звукооформитель
Ses Efektçisi	Режиссёр Звуковых Эффектов
Ses Miksajcısı	Звукорежиссёр Перезаписи
Editör	Редактор
Muhabir	Репортер
Haber Spikeri	Диктор
Televizyon Program Sunucusu	Ведущий Телепрограмм